

כת"י קיימברידג'	כת"י קויפמן וכת"י פרמה 138
כל השכח עיקר שבת ועשה מלאכות הרבה בשבתות הרבה אינו חייב אלא חטאת אחת	כל השכיח עיקר שבת ועשה מלאכות הרבה בשבתות הרבה אינו חייב אלא חטאת אחת
והיודע עיקר שבת ועשה מלאכות הרבה בשבתות הרבה חייב על כל שבת ושבת	היודע עיקר שבת עשה מלאכות הרבה בשבתות הרבה חייב על כל מלאכה ומלאכה
והיודע שהיא שבת ועשה מלאכות הרבה בשבתות הרבה חייב על כל מלאכה ומלאכה	

ספרא ויקרא - דבורא דחובה פרשה א תחילת פרק א אות ו - יג

ר' יוסי אומר ועשה אחת ועשה הנה פעמים שהוא חייב אחת על כלם ופעמים שהוא חייב על כל אחת ואחת. (ז) הכיצד? מי שאין יודע עקר שבת ועשה מלאכות הרבה בשבתות הרבה אף על פי שמעין אבות מלאכות עשה אינו חייב אלא חטאת אחת כל ימיו והיודע עקר שבת וטעה ואמר אין זו שבת אין זו שבת ועשה מלאכות הרבה בשבתות הרבה חייב על כל שבת ושבת, והיודע שהוא שבת וטעה ואמר אין זו מלאכה אין זו מלאכה ועשה מלאכות הרבה בשבתות הרבה אם מענין אבות מלאכות עשה חייב על כל מלאכה ומלאכה ואם מעין מלאכה אחת חייב על כל העלם והעלם.

בבלי שבת סט ב

והיודע עיקר שבת וכו':
 מנא הני מילי
 אמ' רב נחמן אמר רבה בר אבוה תרי קראי כתיבי
 כתיב 'ושמרו בני ישראל את השבת לעשות את השבת לדורותם ברית עולם'. משמע שמירה אחת לשבתות הרבה:
 וכו' 'את שבתותי תשמורו'
 הא כאיזה צד?
 'ושמרו בני ישראל את השבת - שמירה אחת לשבתות הרבה
 'את שבתותי תשמורו' - שמירה לכל שבת ושבת:
 מתקיף לה רב נחמן בר יצחק אדרבה איפכא מסתברא
 'ושמרו בני ישראל את השבת' - שמירה לכל שבת ושבת
 'את שבתותי תשמורו' - שמירה אחת לשבתות הרבה:

והיודע שהיא שבת וכו':
 מאי שנא רישא ומאי שנא ספא?
 אמ' רב חסדא כאן מידיעת שבת הוא פורש וכאן מידיעת מלאכות הוא פורש.
 אמ' ליה רב נחמן כלום פריש משבת אלא משום מלאכות וכלום פריש ממלאכות אלא משום שבת אלא אמ' רב נחמן קרבן דחייב רחמנא אמאי אשגגה?
 התם חדא שגגה הכא טובא שגגות הויאן

תוספות רי"ד מסכת שבת דף ע עמוד א

אמר רב ספרא כאן מידיעת שבת הוא פורש וכאן מידיעת מלאכות הוא פורש.
פירוש רב ספרא סבר למיתב טעמא משום דבכל מקום ידיעות מחלקות לחטאות והכא נמי ידיעות מחלקות
דכי שגג בשבת והזיד במלאכות כי מודעי ליה דשבת היום פורש וידע שחטא ואין כאן אלא ידיעה אחת וכי הזיד
בשבת ושגג במלאכות צריכין להודיע לו שזו מלאכה אסורה וזו מלאכה אסורה ויש כאן הרבה ידיעות
ואקשי ל' רב נחמן כלום פריש משבת אלא משו' מלאכות פי' כשהודיעוהו ששבת היום באותה שעה נודע לו
שהמלאכות שסבר לעשותן בהיתר באיסור עשאן וא"כ נמצא שידיעה זו מתחלקת לכל המלאכות ויש כאן
ידיעות הרבה וכלום פריש ממלאכות אלא משום שבת פי' גם כשהודיעוהו שהמלאכות אסורות נודע. שחילל את
השבת שעד עכשיו היה סבור שלא חילל את השבת שהי' סבר שאלו המלאכות מותרות ועכשיו שנודע לו שהן
אסורות ידע שחילל את השבת א"כ בין ברישא בין בסיפא כשנודע לו שחטא ביחד נודעו על השבת ועל
המלאכה והילכך אין לתלות טעם בטר הידיעה' שהיא סוף המעשה אלא בטר השגגה שהיא תחלת המעשה
וכששגג בשבת לא שגג במלאכות וכששגג במלאכות לא שגג בשבת ובטר שגגות אזלינן:

ירושלמי שבת ז:א

1 תולדות. עריות עשה בהן את המערה כגומר. חברייא אמרין.
"שבת היא ליי". לחייב על כל שבת ושבת. אמ' ר' אילא. כת' "כל
העושה בו מלאכה יומת". לא העושה בו ובחבירו. את אמר. אין
השבתות מצטרפות. חולקות. אמ' ר' יוסי ביר' בון. כשם שאינן
מצטרפות כך אין חולקות. גדול שנשבה בין הגוים. רב ושמואל.

תלמוד בבלי מסכת כריתות דף טז עמוד ב

אמר רבה

מסתברא, שגגת שבת וזדון מלאכות פשיטא ליה דימים שבינתיים הויין ידיעה לחלק,
וזדון שבת ושגגת מלאכות הוא דבעי מיניה כגופין דמיין או לאו,
ופשיט ליה דזדון שבת ושגגת מלאכות כגופין דמיין, ולא קביל מיניה,
ופשט ליה דולדי מלאכות כמלאכות דמיין, ולא קביל מיניה.

...

רב חסדא אמר:

זדון שבת ושגגת מלאכות אפילו ר"ע ס"ל דכגופין דמיין,

וכי בעי מיניה? שגגת שבת וזדון מלאכות הוא דבעי מיניה דימים שבינתיים אי הויין ידיעה לחלק,
ופשיט ליה ימים שבינתיים הויין ידיעה לחלק, וקביל מיניה,
ופשט ליה דולדי מלאכות כמלאכות דמיין, ולא קביל מיניה.

אמר רב חסדא: מנא אמינא לה?

דתניא: הכותב שתי אותיות בהעלם אחת - חייב, בב' העלמות - רבן גמליאל מחייב, וחכמים פוטרין;
ומודה רבן גמליאל, שאם כתב אות אחת בשבת זו ואות אחת בשבת אחרת - פטור;
ותניא אחריתי:

הכותב שתי אותיות בשתי שבתות, אחד בשבת זו ואחד בשבת זו - ר"ג מחייב, וחכמים פוטרין;
קא סלקא דעתך דר"ג כר"ע סבירא ליה,

בשלמא לדידי דאמינא: זדון שבת ושגגת מלאכות אפילו ר"ע אומר דשבתות כגופין דמיין,

+הא דתניא פטור - בזדון שבת ושגגת מלאכות, דשבתות כגופין דמיין,

והא דתניא חייב - בשגגת שבת וזדון מלאכות (דשבתות כגופין דמיין), דקסבר: אין ידיעה לחצי שיעור;

אלא לרבה דאמר: ס"ל לר"ע דשבתות כגוף אחד הן, בשלמא הא דתניא חייב, משכחת לה בין בזדון שבת ושגגת מלאכות דשבתות כגוף אחד הן, ובין בשגגת שבת וזדון מלאכות, דקסבר: אין ידיעה לחצי שיעור, ואלא הדתניא פטור במאי מוקמת לה? לא בחדא ולא בחדא!
אמר לך רבה: רבן גמליאל ס"ל כר' אליעזר, דאמר: שבתות כגופין דמיין.

כריתות טז: - רב חסדא	ירושלמי שבת ז א
<p>דתניא: הכותב שתי אותיות בהעלם אחת - חייב, בב' העלמות - רבן גמליאל מחייב, וחכמים פוטרין; ומודה רבן גמליאל, שאם כתב אות אחת בשבת זו ואות אחת בשבת אחרת - פטור; ותניא אחרית:</p> <p>הכותב שתי אותיות בשתי שבתות, אחד בשבת זו ואחד בשבת זו - ר"ג מחייב, וחכמים פוטרין; קא סלקא דעתך דר"ג כר"ע סבירא ליה, בשלמא לדידי דאמינא: זדון שבת ושגגת מלאכות אפילו ר"ע אומר דשבתות כגופין דמיין, +הא דתניא פטור - בזדון שבת ושגגת מלאכות, דשבתות כגופין דמיין, והא דתניא חייב - בשגגת שבת וזדון מלאכות, דקסבר: אין ידיעה לחצי שיעור;</p>	<p>אמר ר' אילא</p> <p>כתיב [שמות לה ב] כל העושה בו מלאכה יומת לא העושה בו ובחבירו.</p> <p>את אמר אין השבתות מצטרפות חולקות.</p> <p>אמר רבי יוסי בי רבי בון כשם שאין מצטרפות כך אין חולקות.</p>

תלמוד בבלי מסכת כריתות דף יז עמוד א

בשלמא לרב חסדא דאמר: שגגת שבת וזדון מלאכות בעי מיניה דימים שבינתיים מי הויין ידיעה לחלק או לא, היינו דקאמר ליה ומה נדה,
אלא לרבא דאמר: זדון שבת ושגגת מלאכות הוא דבעי מיניה דשבתות אי כגופין דמיין ואי לא, ליתני נדות!
אמר לך רבא: תני נדות.
שמואל תני נדה. רב אדא בר אהבה תני נדה.
רב נתן בר אושעיא אמר: תני נדות.
ולרב חסדא דאמר: שגגת שבת וזדון מלאכות הוא דבעי מיניה דימים שבינתיים מי הויין ידיעה לחלק ואי לא, נדה מאי ימים שבינתיים הויין ידיעה לחלק אית בה?
אמר רבא: כגון שבא עליה וטבלה וראתה וחזר ובא עליה וטבלה וחזר ובא עליה, דטבילות הויין כימים שבינתיים.

תלמוד בבלי מסכת שבת דף ע עמוד ב

אמר רבא: קצר וטחן כגורגרת בשגגת שבת וזדון מלאכות, וחזר וקצר וטחן כגורגרת בזדון שבת ושגגת מלאכות, ונודע לו על קצירה וטחינה של שגגת שבת וזדון מלאכות, וחזר ונודע לו על קצירה ועל טחינה של זדון שבת ושגגת מלאכות, (עא עמוד א) קצירה גוררת קצירה וטחינה גוררת טחינה.
אבל נודע לו על קצירה של זדון שבת ושגגת מלאכות - קצירה גוררת קצירה וטחינה שעמה, וטחינה שכנגדה במקומה עומדת.
אב"י אמר: טחינה נמי גוררת טחינה, שם טחינה אחת היא.

רש"י מסכת שבת דף עא עמוד א

קצירה גוררת קצירה - שניה בכפרתה, וטחינה גוררת את הטחינה השניה, ונתכפרו כולן, דקיימא לן: אכל שני זיתי חלב בהעלם אחד - אינו חייב אלא אחת, וזה שעשה שתי קצירות בהעלם אחד, שלא נודע לו בין קצירה

לקצירה שחטא, ואף על פי שהעלמה של שניה חלוק קצת משל ראשונה - סוף סוף העולם אחד הוא, דלא נודע לו חטאו בינתיים, וידיעות [חטא] הוא דמחלקת, הלכך: חטאת זו שבאה על הקצירה וטחינה ראשונה - אתרווייהו קיימא, ונתכפרו עם הקצירה כל קצירות שעליו, שנעשו בהעלם אחד, ועם הטחינה נתכפרו כל הטחינות שעליו, כשעשאן בהעלם אחד.

רש"י מסכת שבת דף סז עמוד ב

חייב על כל שבת ושבת - חטאת אחת לכל שבת, ואף על פי שלא נודע לו בינתיים, והעלם אחד הוא, אמרינן: ימים שבינתיים הויין ידיעה לחלק, שאי אפשר שלא שמע בינתיים שאותו היום הוא שבת, אלא שלא נזכר לו במלאכות שנעשו בו, ושגגה קמייתא משום שבת הוא דהואי, והא אתיידע ליה ביני ביני, הלכך, כל חדא שבת - חדא שגגה היא, ומיהו, על הרבה מלאכות שבכל שבת לא מיחייב אלא חדא - דכולה שבת חדא שגגה, דהא לא שגג אמלאכות, דידוע הוא שהמלאכות אסורות, אלא אשבת הוא דשגג. היודע שהוא שבת ועשה מלאכות הרבה - שלא ידע שהמלאכות הללו אסורות, ועשאם כמה פעמים בכמה שבתות - חייב על כל אב מלאכה חטאת אחת, ואף על פי שחזר וכפלה בכמה שבתות - כולה חדא שגגה היא, דהא לא נודע לו בינתיים, ולענין שגגת שבת הוא דאיכא למימר ימים שבינתיים הויין ידיעה לחלק, אבל לענין שגגת מלאכות - לא אמרו הכי, דמשום הפסק ימים אין לו לדעת, אלא אם כן ישב ועסק לפני חכמים בהלכות שבת, ומיהו, בחטאת אחת לא מיפטר על כל שבת - דשגגה לאו בשבת הוא אלא במלאכות, ושגגות טובא הוו לשבת אחת, ובגמרא (שבת ע, א) יליף: פעמים שהוא חייב על כל אחת ואחת, ופעמים שאינו חייב אלא אחת על כל שבת, ומסתברא דחייבא בזדון שבת ושגגת מלאכות, דאיכא שגגות טובא, ופטורא - בשגגת שבת וזדון מלאכות, דחדא שגגה היא.

רש"י מסכת כריתות דף טז עמוד א

אלא אמרינן ימים שבינתיים הויין ידיעה דדמי כמי שנודע לו בינתיים דשבת הוי והוי כעושה מלאכה אחת בכמה העלמות.

...

והכי קמביעיא ליה מי אמרינן ימים שבנתיים הויין ידיעה כמו שנודע לו ששבת היא אי לא.

תוספות מסכת שבת דף סז עמוד ב

כלל גדול כל היודע עיקר שבת חייב על כל שבת ושבת כו' - פ' בקונטרס אף על פי שלא נודע לו בינתיים אמרינן ימים שבינתיים הויין ידיעה לחלק שאי אפשר שלא שמע בינתיים שאותו יום שבת היה אלא שלא נזכר במלאכות וקשה לה"ר אליעזר דאמר בגמרא (לקמן דף עא.) קצר וטחן כגרוגרת בשגגת שבת וזדון מלאכות וחזר וקצר וטחן כגרוגרת בזדון שבת ושגגת מלאכות קצירה גוררת קצירה וטחינה גוררת טחינה פירוש ואינו חייב אלא אחת ובשבת אחת איירי דבשתי שבתות היה חייב שתיים דימים שבינתיים הויין ידיעה לחלק אלמא אף על פי שנודע לו קודם קצירה אחרונה שאותו יום שבת הוא דהא בזדון שבת קצר וטחן אפי' הכי לא הויא ידיעה וחשיב העלם אחד כיון שלא נודע לו שחטא שהרי סבור שהמלאכה מותר' וטעמא משום דכתיב או הודע אליו חטאתו שיהיה לו ידיעת חטא

ועוד הקשה ריב"ם דבגמרא מפקינן לה מקרא ואי כדפי' בקונטרס שאי אפשר שלא נודע לו למה לן קרא ועוד קשה לר"י דתנן בפרק אמרו לו (כריתות דף טז.) א"ר עקיבא שאלתי את ר' אליעזר העושה מלאכות הרבה בשבתות הרבה מעין מלאכה כו' אמר ליה חייב על כל אחת ואחת ק"ו מנדה כו' ופליגי התם אמוראי בגמרא היכי בעי מיניה וקאמר בסוף שמעתא ולרב חסדא דאמר שגגת שבת וזדון מלאכות הוא דבעא מיניה אי ימים שבינתיים הויין ידיעה לחלק או לא נדה מאי ימים שבינתיים איכא ומשני שבא עליה וטבלה וראתה וחזר ובא עליה והתם אפילו איחרה כמה שנים ולא טבלה חשיב הכל העלם אחד אלא כשטבלה ימי היתר שבינתיים אף על פי דלא ידע כמי שידע דמי ה"נ גבי שבת אף על פי שלא שמע ימי היתר שבינתיים הויין ידיעה לחלק דגזרת הכתוב היא שתהא שמירה לכל שבת ותימה דהתם יליף רבי אליעזר שבת מנדה ואדרבה בשבת כתיב קרא ובנדה לא כתיב

ונראה לר"י דהא דנפקא לן מקרא בגמרא היינו כרבי אליעזר ברבי שמעון דהתם דאמר לא כך שאלו רבי עקיבא לרבי אליעזר אלא הבא על הנדה והשיב לו רבי אליעזר דחייב על כל אחת ואחת ק"ו משבת.

חדושי הרמב"ן מסכת שבת דף סז עמוד ב

כלל גדול

מתני' והיודע עיקר שבת ועשה מלאכות הרבה בשבתות הרבה חייב על כל שבת ושבת. מפורש במס' כריתות בפ' אמרו לו משום דימים שבנתיים הויין ידיעה לחלק, ופרש"י ז"ל **שאי אפשר שלא שמע בנתיים שאותו היום שבת** היה ואף על פי שלא נודע לו שחטא שלא היה זכור שעשה בו מלאכה, כיון דשגגה ראשונה משום שגגת שבת הוה והרי נודע לו הוה ידיעה לחלק, **ויש להשיב והא ידיעה דחטא בעינן** כדאמרינן בגמ' קצר וטחן כגרוגרת בשגגת שבת וזדון מלאכות וחזר וקצר וטחן כגרוגרת בזדון שבת ושגגת מלאכות וכו', אלמא העלם אחד הוא ואין חלוקות לחטאות מפני שלא נודע לו שחטא ואף על פי שנודעה לו שגגתו הראשונה שלא היה יודע שהוא שבת, **דבעינן או הודע אליו חטאתו אשר חטא בה,**

וי"ל לא דמי דבשלמא התם לא נודע לו חטאתו שהרי יש לו שגגת מלאכות, אבל הכא הרי נודע לו חטאתו שהרי לא היה לו אלא שגגת שבת והרי נודע לו שהוא שבת ויודע הוא שמלאכות אסורות בו ושהללו מלאכות הן ואף על פי שלא נודע לו שחטא הוא שהרי אינו זכור שעשה בו מלאכה. ואיכא דקשיא ליה הא דאמרי' התם במס' כריתות אלא נדה מאי ימים שבנתיים איכא כגון שבא עליה וטבלה וחזר ובא עליה, והכא מי איכא למימר אי אפשר שלא ידע שהיתה נדה, והרי אפשר שלא ראה ושלא שמע, ואפי' ראה אותה טובלת אפשר שהיה סבור שטבלה בשביל טומאה אחרת כגון ששמשה או מגע שרץ וכיוצא בה,

ואפשר לומר שכיון שראה אותה טובלת מעלה הוא על דעתו שטובלת לנדתה, שרוב טבילת הנשים לנדתן, עוד הקשו א"כ היכי מפרשינן לה בגמ' הכא משום דכתיב שמירה אחת לכל שבת ושבת, למה לי קרא פשיטא הא איכא ידיעה בנתיים,

והא נמי לאו קושיא היא, דקמ"ל שאע"פ שלא נודע לו שחטא כיון שנודעה לו שגגתו כולה ידיעה היא.

ולי נראה ימים שבנתיים דהווי ידיעה לא ששמע שאותו היום שבת היה ולא שנזכר מאיליו אלא שלא נתן לבו לדבר כלל, אבל מאחר שהוא יודע עיקר שבת ויודע שיום שביעי לעולם הוא שבת ולאחר שבוע אחר שידע בכל ימות השבוע שהן חול, ואלו נתן דעתו לחשוב ודאי ידע שהיום שבת וכשעשה מלאכה בשביעי שעבר שבת היתה, אף על פי שלא נתן דעתו לכך ידיעה היא, וכן בנדה כשראה אותה טובלת לנדתה ולא נתן אל לבו שבא עליה בשעת נדתה, ואפשר שאף רש"י ז"ל לזה נתכוין. ולפי פירוש זה אין משנתינו אלא בידע עיקר שבת שהוא יום שביעי.

אבל הר"ר שמואל ז"ל פי' שכיון שנודע לו יום החול הווי הפסק להעלמות שהרי יצא מן הספק הראשון ויודע שעכשיו חול הוא, וכן בנדה מאחר שראה אותה טובלת ויודע שטרה מנדתה ועכשיו אין לו ספק שיודע בודאי שהיא טהורה ידיעה היא, ולזה הפירוש ימים שבנדה וימים שבשבת שוין הן לגמרי והוא הפירוש הנכון.

ואיכא למידק היכי אמרינן במס' כריתות ק"ו מנדה והא ימים שבנתיים דהווי ידיעה בשבת כתיבי כדאמרינן בגמ' הכא משום דכתיב שמירה אחת לכל שבת ושבת והיכי תלי ר"א כתיבא בדלא כתיבא, ואפשר דס"ל תרתי בעי מיניה ימים שבנתיים אי הווי ידיעה לחלק ואי שבתות כגופין מחולקין דמיין ופשיט ליה תרוייהו מנדה, ואגב גופין מחולקין דגמרינן מנדה אמר נמי ימים שבנתיים מנדה אבל אדרבה כי כתיבי בשבת כתיבי, א"נ אסמכתא ניהו.

חייב על כל אב מלאכה ומלאכה. פי' למ"ד שבתות כגופין מחולקין דמי חייב על כל מלאכה ומלאכה של כל שבת ושבת, ולמאן דאמר לאו כגופין מחולקין על כל אב מלאכה ומלאכה של כל השבתות חייב אחת, דהכא ליכא למימר ימים שבנתיים הווי ידיעה לחלק שאין השגגות בימים אלא במלאכות.

חדושי הרשב"א מסכת שבת דף סז עמוד ב

כלל גדול

היודע עיקר שבת ועשה מלאכות הרבה בשבתות הרבה חייב על כל שבת ושבת. ואמרינן בכריתות פרק אמרו לו (ט"ז א') דימים שבינתיים הויין ידיעה לחלק, ופירש רש"י ז"ל כאן שאי אפשר שלא שמע בנתיים שאותו יום שבת היה, והקשו עליו בתוספות ...

על כן פירשו הם ז"ל דגזירת הכתוב הוא בשבת דימי החול הוה כידיעה לחלק, וכן ימי טהרה הויין ידיעה לחלק... ולפי פירוש זה שפירשנו נראה שאפילו טבלה שלא בפניו והוא לא ידע אפילו הכי חייב על כל ביאה וביאה דימי היתר שבינתיים מחלקין.
אבל ראיתי בשם רבינו שמואל ז"ל שפירש ימים שבינתיים הויין ידיעה דכיון שנודע לו ימי החול הוי הפסק להעלמות שהרי יצא מן הספק הראשון ויודע שעכשיו הוא חול, וכן בנדה מאחר שראה אותה טובלת ויודע שטהרה עכשיו אין לו ספק שיודע בודאי שהיא טהורה, ידיעה היא, ולזה הפירוש נראה שהוא צריך שידע בטבילתה.

חדושי הריטב"א מסכת שבת דף סז עמוד ב

כלל גדול

מתני' כלל גדול כל השוכח וכו' והיודע עיקר שבת ועשה מלאכות הרבה בשבתות הרבה חייב על כל שבת ושבת.

פירוש היודע שיש שבת בעולם באיסור המלאכות ועשה מלאכות הרבה בשבתות הרבה כסבור שהיו ימי חול, חייב חטאת אחת על כל שבת ושבת, ואף על פי שלא נודע לו בינתיים שחטא והיה הכל בהעלם אחד והיינו רבותא דאשמעינן תנא, ואיצטריך קרא להכי כדאיתא בגמרא מדכתיב שבתותי תשמורו שמירה לכל שבת ושבת, ופרש"י ז"ל דטעמא דמילתא משום דימים שבינתיים הויין ידיעה לחלק דאי אפשר שלא שמע בינתיים שאותו היום הוא שבת אלא שלא נזכר מן המלאכות שעשה עכ"ל, ואיברא דהאי טעמא דימים שבינתיים הויין ידיעה לחלק איתמר במסכת כריתות (ט"ז א') על משנה זו, אבל מה שפירש רבינו ז"ל דאי אפשר שלא שמע בינתיים שאותו היום היה שבת, **נראה מדבריו ז"ל דכיון דודאי ידע שהיה אותו היום שבת הויא ידיעת שבת ידיעה לחלק ואף על פי שלא ידע שחטא.**

והקשה ה"ר אליעזר ז"ל ממגנצא דכי האי גוונא לא חשיבא ידיעה כדמוכח לקמן בפירקין (ע' ב') דאמר רבא קצר וטחן כגרוגרת בשגגת שבת וזדון מלאכות וחזר וקצר וטחן כגרוגרת בזדון שבת ושגגת מלאכות קצירה גורת קצירה וכו', והא הכא דאיכא ידיעת שבת בינתיים ואפילו הכי כיון שלא נודע לו שחטא לא הויא ידיעה לחלק, ואף על גב דההיא מיירי כשהיה הכל בשבת אחת, מה בכך כיון דימים שבינתיים הויין ידיעה בין שתי שבתות משום דסתמא ידע שהיא שבת, כל שכן שאם היתה שם ידיעה ודאית שראוי שתהא מחלקת אפי' באותה שבת,

ועוד דלישנא דימים שבינתיים הויין ידיעה לחלק משמע שאין שום ידיעה בימים שבינתיים אלא דהכי דינא שיהו נחשבין כאילו יש כאן ידיעה,

ועוד דא"כ דכיון שאי אפשר דלא ידע שהיה שבת בינתיים הויא ידיעה לחלק למה לי קרא דאת שבתותי תשמורו, אלא שבזו י"ל דהיא גופה שמעינן מקרא דידיעה דימים שבינתיים תהא חשובה ידיעה, ועוד הקשה רשב"ם ז"ל דהא במסכת כריתות (י"ז א') מדמינן לה להא לבא על הנדה וטבלה וחזרה וראתה דם ובא עליה וחזרה וטבלה וראתה ובא עליה וטבלה וראתה וכו', ואף על פי שלא נודע לו בינתיים שחטא ומשום דימים שבינתיים הויין ידיעה לחלק, והתם היכי אמרינן דאי אפשר שלא ידע בינתיים כי בתחלה טמאה היתה וכי מי לא עסקינן שהיה הבעל בעיר אחרת ולא שמע.

ומפני כן פירש רשב"ם ז"ל דטעמא דחייב על כל שבת ושבת גזירת הכתוב הוא דימי היתר שבינתיים יהו מחלקים כאילו היתה שם ידיעה, כדאמרינן דאיסורים מחלקין או תמחויין מחלקין, וילפינן מינה לנדה שהיא כיוצא בזה, ואף על פי שלא היינו צריכים לתת טעם למקרא אפשר לתת טעם בדבר כי ההעלמות שהם תלויות בימים כגון זו העלמות חלוקות הם, כלומר [שלא] מחמת העלמה קמייתא אתיא ליה אידך, שכשנעלם ממנו שבת שנייה אפשר היה לו לידע בינתיים שבת ראשונה והעלמה שנייה במקומה עומדת, וכיון שאין זו תלויה בזו ואפשר לזו בלא זו הויא כל אחת חלוקה לעצמה, והיינו דגלי לן קרא דכתיב את שבתותי תשמורו דימים של היתר שבין ימי האיסור שיהו חשובים כידיעה לחלק, ועל זה הפירוש הסכימו התוספות ובחידושין.

הרחבה

פני יהושע מסכת שבת דף סז עמוד ב

בתוספות בד"ה כלל גדול כל היודע עיקר שבת וכו' פי' בקונטרס וכו' שאי אפשר שלא שמע בנתיים וכו' וקשה להרב אליעזר דאמר בגמרא קצר וטחן כגרוגרת וכו' עד סוף הדיבור. כבר האריך מהר"ם לובלין בחידושיו בביאור דברי התוס' ומורי זקניו ז"ל בספר מגיני שלמה האריך מאוד למעניתו עיין שם דבאמת לכאורה יש לתמוה על קושיא זו של הרב אלעזר כיון דרש"י ז"ל גופיה כתב להדיא דבהך סברא דאי אפשר שלא שמע לחוד לא סגי אי לאו דאיכא נמי קרא דשמירה אחת לכל שבת ושבת וא"כ לא שייך הך מילתא בקצר וטחן כגרוגרות דלקמן דאייירי בשבת אחת דליכא קרא. ובלא"ה אין סברא כלל לומר דמ"ש רש"י שאי אפשר שלא שמע בינתיים היינו דבהאי סברא לחוד סגי לחייב על כל שבת ושבת דא"כ נפל פיתא בבירא שהרי אם יאמר שברי לו שלא שמע בנתיים א"כ היאך נאמר לו דלית חולין בעזרה אלא על כרחך דודאי גזירת הכתוב הוא דלחייב כה"ג כיון דכתיב שמירה לכל שבת ושבת והאי לישנא דאי אפשר שלא שמע בינתיים שכתב רש"י אינו אלא גילוי מילתא בעלמא כמו שכתב רש"י בדיבור הקודם ומסתבר דכי כתיב וכו' וממילא דהוא הדין לאידך קרא וזה ברור וכמ"ש ג"כ מורי זקניו ז"ל.

ולענ"ד שכן מבואר להדיא מסוגיא דגמרא דכריתות (דף ט"ז ע"א) אהא דקתני התם אמר רבי עקיבא שאלתי את רבי אליעזר בעושה מלאכות הרבה בשבתות הרבה וכו' ודייקין עלה בגמרא מאי קבעי מיניה אי שבתות כגופין דמי וכו' ומסיק התם דאמרי בי רב תרתי בעי מיניה שבתות כגופין דמי או לא ובעי מיניה ולדי מלאכות וכו' והדר הש"ס ומדייק בשבתות הכי מיבעי ליה שגגת שבת וזדון מלאכות פשיטא ליה דימים שבינתיים הויין ידיעה לחלק בזדון שבת ושגגת מלאכה הוא דבעי מיניה אי כגופין דמי אי לא או דלמא זדון שבת פשיטא ליה דכגופין דמי ושגגת שבת הוא דבעי מיניה ימים שבנתיים וכו' וא"כ לפי"ז משמע דמספקא ליה להש"ס בסברות הפוכות אלא שכבר נזהר רש"י מזה שם וכתב דהא דמספקא ליה נמי איפכא היינו משום דדרשא דקרא דאחת שהיא הנה אפשר דהכי משמע ואפ"ה פשיט רבה שם דמסתברא שגגת שבת פשיטא ליה דימים שבינתיים הויין ידיעה לחלק וזדון שבת הוא דבעי מיניה ודייק לה ממתני' דהכא דלא קתני בסיפא חייב על כל מלאכה ומלאכה של כל שבת ושבת וכו' ע"ש. משמע להדיא דאע"ג דמדרשא דקרא ואחת שהיא הנה משמע איפכא אפ"ה כיון דמסברא לבתר דכתיב שמירה לכל שבת ושבת משמע להדיא דשבתות כגופין דמי מוקמינן לה בדדמי במאי דמסתבר טפי והיינו בשגגת שבת דאיכא תרתי למעליותא חדא דשבתות כגופין דמי כמו חמש נרות דהתם, ועוד סברא אחרת דימים שבנתיים הויין ידיעה לחלק, וכיון דכולה סוגיא דשמעתין בפירקין משמע דכרבה דהתם איירי כמו שכתבו התוס' גופייהו לקמן כמו שאבאר עוד, מכ"ש לשיטת רש"י דהכא דוודאי כרבה אזלא א"כ הרי לפנינו דדוקא היכא דאיכא תרתי למעליותא הוא דמחייבין ליה על כל שבת ושבת אף על גב דכל חדא באפי נפשה לא מהני דהא הך סברא דשבתות כגופין דמי קאמר רבה להדיא דלא מהני כדמוכח סיפא דמתני' דהכא והך סברא דימים שבנתיים לחוד נמי לא מהני כיון שלא נודע בנתיים שחטא וא"כ לפי"ז ממילא מתרצו כל קושיות התוס' שהקשו על פרש"י וכ"ש במאי שהקשה ר"י ממאי דאמרינן בכריתות אליבא דרב חסדא. ולמאי דפרישית עיקר פלוגתא דרבה ורב חסדא בהכי רהטי דלרבה בעינן תרתי למעליותא ולרב חסדא בחדא מינייהו סגי וכולהו אליבא דרבי עקיבא דמוקמינן מתניתין דהכא כוותיה וזה ברור למי שמעיין ומדקדק היטב בסוגיא דכריתות:

ובאמת נראה שמהר"ם ז"ל הרגיש בזה וכתב לתקן שהתוס' הבינו מפירוש רש"י דהך סברא דאי אפשר שלא שמע לחוד הוי כידיעה גמורה ממש ולדעתי אפשר מה שהבינו התוספות כן מפרש"י היינו מה שכתב בדיבור הקודם ארישא דמתניתין דאינו חייב אלא אחת דבגמרא יליף לה מקרא דשמירה אחת וכו' מש"ה משמע להו האי לישנא דעיקר דרשא דקרא להכי אתי ואגב האי קרא איצטריך למכתב נמי דזימנין דשמירה לכל שבת ושבת אבל אי לא הוי כתיבא קרא כלל אפ"ה הוי ידעינן מסברא דימים שבינתיים הויין ידיעה לחלק, כן נראה לי ליישב מה שהבינו התוספות כן בכונת רש"י אלא שכבר כתבתי בסמוך דכוונת רש"י אינו כן אלא כדפרישית ודוק היטב:

פני יהושע מסכת שבת דף סט עמוד ב

פיסקא היודע עיקר שבת, מנא הני מילי אמר ר' נחמן אמר רבה בר אבוה וכו' מתקיף לה ר' נחמן בר יצחק אדרבה איפכא מסתברא. ופרש"י דרב נחמן ורב נחמן בר יצחק לא פליגי אלא במשמעות דורשין. ולכאורה לשון מתקיף לה לא משמע הכי.

ולולי פרש"י היה נראה לי דרב נחמן ורב נחמן בר יצחק בסברא נמי פליגי דלרב נחמן משמיה דרבה בר אבוה אי לאו שום קרא הו"א מסברא דלעולם אינו חייב בשבתות הרבה אלא אחת משום דשבתות לאו כגופין דמי וימים שבינתיים לא הויין ידיעה מש"ה מוקי קרא קמא דכתיב את שבתותי תשמורו לאשמעינן דחייב על כל שבת ושבת וכי היכי דלא נימא דלעולם חייב על כל שבת ושבת אפילו בשוכח עיקר שבת מש"ה כתב אידך קרא ושמרו בני ישראל את השבת לאשמעינן דזימנין דאינו חייב אלא אחת כגון בשוכח עיקר שבת והא דמייתי רב נחמן קרא דאינו חייב אלא אחת כגון בשוכח עיקר שבת והא דמייתי רב נחמן קרא דושמרו ברישא אף על גב דואת שבתותי מוקדם אפ"ה ניחא ליה לאתויי לפי סדר הנך בבי דמתניתין ואהא מתקיף ליה רב נחמן בר יצחק דאדרבא איפכא מסתברא וכוונתו דמסברא אי לאו שום קרא הו"א דלעולם חייב בשבתות הרבה על כל שבת ושבת אפילו היכא דליכא למימר ימים שבינתיים ומש"ה איצטריך קרא דואת שבתותי תשמורו לאשמעינן דשמירה אחת לשבתות הרבה. וכי היכי דלא נימא דלעולם דינא הכי אפילו היכא דאיכא למימר ימים שבינתיים משום הכי כתב אידך קרא ושמרו לאשמעינן דזימנין דשמירה אחת לכל שבת ושבת כגון בידוע עיקר שבת דימים שבינתיים הויין ידיעה לפי שיטת רש"י ולשיטת התוספות מגזירת הכתוב. והשתא לרב נחמן בר יצחק אתי שפיר טובא דסדר הנך בבי דמתניתין היינו לפי סדר הכתוב בפרשה ונפ"מ טובא לדינא בשאר מצות ובנדה שטבלה כמו שכתבתי בלשון המשנה מסוגיא דכריתות בשיטת רש"י והתוס' עיין עליו ודו"ק:

שו"ת אבני נזר חלק חושן משפט סימן קצ

והנה בהא דשבתות כגופים דמיין דכל שבת גוף אחר על כן אתה מחייבו על חילול שבתות דאי על המלאכה לבד הא שתי מלאכות לאו שני גופים הם כמו אם עשאן בשבת אחת דפטור בהעלם אחד. וא"כ ניחא שיטת התוס' דשבתות כגופין לא אמרינן רק בזדון שבת ושגגת מלאכות דשפיר אתה מחייבו על חילול השבתות דהוי שני גופים אבל בשגגת שבת דע"כ לאו על השבתות אתה מחייבו דמתעסק הוא אצל שבת שלא ידע כלל שהוא שבת רק על המלאכה שידע שהיא מלאכה וכו"ל וא"כ אין כאן חילוק גופים. וממה נפשך אם תחייבו על השבתות הרי הוי מתעסק כי היתה שגגת שבתות ואם תחייבו על המלאכות אין כאן שני גופים. ועיין בזה היטב.